

**การบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญา
ในการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา***
**THE INTEGRATION OF POSTMODERN AND BUDDHIST PHILOSOPHY
IN SONGKHLA LAKE BASIN DEVELOPMENT**

พระครูวิจิตรสาธูรส (นพดล แก้วมณี)

Phrakruwichitsadhuros (Nobphadon Kaeomani)

สวัสดี อโนทัย

Sawat Anothai

สมบูรณ์ บุญโท

Somboon Boondo

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University, Thailand

E-mail: bikdig12@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 2) ศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาว่าด้วยการพัฒนา 3) บูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาในการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสาร และการศึกษาภาคสนาม ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 รูป/คน นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา ผลการวิจัยพบว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ภายใต้มิติการพัฒนา 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านมนุษย์และสังคม 2) มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ 3) มิติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการนำแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาว่าด้วยการพัฒนา ประกอบด้วยแนวคิดทางปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูโกต์ เรื่องเทคโนโลยีการตลาดที่ครอบคลุมแนวคิดเรื่องเทคโนโลยีของความปรารถนา เทคโนโลยีของอัตลักษณ์ และเทคโนโลยีกำกับตนเอง ส่วนพุทธปรัชญา ได้แก่ พุทธอภิปรัชญา (ขันธ 5) ว่าด้วยการพัฒนามนุษย์ คือ กายกับจิต พุทธญาณวิทยา (ปัญญา 2) ว่าด้วยปัญญา 2 ระดับ คือ ปัญญาในระดับโลกียะและปัญญาระดับโลกุตระ พุทธจริยศาสตร์ ว่าด้วยพุทธจริยศาสตร์ 3 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง รวมทั้งพุทธจริยธรรม (พละธรรม 4) ว่าด้วยหลักธรรมอันเป็นกำลัง โดยใช้แนวคิดเชิงปรัชญาทั้งสองส่วนมาเป็นเครื่องมือในการ

* Received 5 August 2020; Revised 16 January 2021; Accepted 19 January 2021

พัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเชิงบูรณาการเพื่อปรับแก้จุดอ่อนและอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายใต้การพัฒนาทั้ง 3 มิติดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้ คือ IPL Model : L+BVW -->PL

คำสำคัญ: การบูรณาการ, ปรัชญาหลังนวยุค, พุทธปรัชญา, การพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the concepts concerning the Songkhla Lake Basin development, 2) study the Postmodern and Buddhist philosophy on Development, 3) integrate post-modern and Buddhist philosophy in the development of the Songkhla Lake. This research was a qualitative research focus on document and field study. The sample consisted of 17 persons. The presentation was by the analytical description upon the analytic, appreciative and applicative approach so as to lead to the creativity of new body of knowledge in philosophy and religion. The results of the research were found as follows: The concepts of Songkhla Lake Basin Development, it is found that the Songkhla Lake Basin Development under the 3 dimensions of development which are 1) Human and Social dimension 2) Tourism and Economy dimension 3) Environment conservation dimension, by bringing the concepts of postmodern and Buddhist philosophy on development contains postmodern philosophical ideas of Michel Foucault on marketing technology that cover the concept of technology of desire, the technology of identity, the technology of the self and Buddhist metaphysics (Khan 5) on human development, namely body and mind, Buddhist epistemology (wisdom 2) on wisdom at two levels, namely mundane wisdom and super-mundane wisdom, Buddhist ethics in 3 levels which are basic level, middle level, and high level, including Buddhist ethics (Bala 4) on principles which are power to be used as a tool for development in an integrated development of the Songkhla Lake Basin in order to correct the weaknesses and obstacles arising under such three-dimensional development for peaceful living. The new body of knowledge from this research is IPL Model: L + BVW -> PL.

Keywords: Integration, Postmodern Philosophy, Buddhist Philosophy, Songkhla Lake Basin Development

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 - 2564) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเร่งดำเนินการในประเด็นท้าทาย ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานการผลิตและบริการใหม่ที่สร้างรายได้ สำหรับประชาชนในภาคการพัฒนาเมืองให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกให้รองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคตอย่างมีสมดุล และการบริหารจัดการพื้นที่ที่เศรษฐกิจชายแดนให้เจริญเติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคและเมืองให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ในส่วนของภาคใต้ : พัฒนาเป็นฐานการสร้างรายได้ที่หลากหลาย เช่น ข้อ 1) เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตรให้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพของห่วงโซ่มูลค่าเพื่อสร้างรายได้ให้กับพื้นที่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และข้อย่อย (4) ยกกระดับอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำชายฝั่งในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานีให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ภาคใต้เป็นแหล่งผลิตภัณฑอาหารทะเลที่ได้มาตรฐานสากล โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการฟาร์มรวมถึงกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ มีสุขอนามัยที่ได้มาตรฐานและเป็นไปตามกฎและกติกาสากล การพัฒนาระบบตลาด รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ อาหารทะเลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับพื้นที่อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ทะเลสาบสงขลา มีพื้นที่ครอบคลุมใน 3 จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา จัดเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 8,754 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นแผ่นดิน 7,712 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่ทะเลสาบ 1,042 ตารางกิโลเมตร (เชิดชัย อ่องสกุล และค่านวน นวลสนอง, 2559) โดยทะเลสาบประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ทะเลน้อย ทะเลหลวง ทะเลสาบ และทะเลสาบสงขลา กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่เฉพาะตัวมีระบบนิเวศแบบเปิดแบบ 3 น้ำ ซึ่งมีการผสมผสานทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีการใช้ประโยชน์พื้นที่และทรัพยากรต่าง ๆ ในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเกินศักยภาพ ส่งผลกระทบและก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ ได้แก่ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (ป่าไม้บริเวณต้นน้ำป่าชายเลน และพื้นที่พรุถูกทำลาย) ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง การตื้นเขินของทะเลสาบสงขลาและคูคลองสายต่าง ๆ คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ปริมาณสัตว์น้ำลดลง ปริมาณน้ำจืดไม่พอใช้ในฤดูแล้ง มีความขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างชุมชน อันส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่และมีฐานะยากจน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน (ปรัชญา ธัญญาดี, 2547) นอกจากนั้น กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีความสำคัญและมีคุณค่าหลายด้านทั้งในด้านระบบนิเวศที่เชื่อมต่อความสมบูรณ์ของความหลากหลายทาง

ชีวภาพในระบบน้ำย่อย และมีความอุดมสมบูรณ์ต่อเศรษฐกิจชุมชน สร้างความมั่นคงต่ออาชีพประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและพื้นที่ต่อเนื่อง (คณะกรรมการการศึกษาและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ผู้วิจัยมุ่งศึกษาใน 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านมนุษย์และสังคม 2) มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ และ 3) มิติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากปรากฏการณ์ของสังคมเกี่ยวกับสภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจนกลายเป็นปัญหาสำคัญตั้งแต่ระดับรากหญ้าไปจนระดับโลกและนำไปสู่การคิดหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ด้วยเหตุผลที่มนุษย์นั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่ครั้งยุคดึกดำบรรพ์จนถึงยุคปัจจุบัน (วิชัย เทียนน้อย, 2542) เมื่อย้อนมองในอดีต ปัญหาเรื่องความสมดุลของธรรมชาติตามระบบนิเวศยังไม่ได้เกิดขึ้นมากมายนัก เพราะเหตุที่ว่า ผู้คนในยุคต้น ๆ นั้นมีการดำเนินวิถีชีวิตอยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงทางด้านธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปจึงอยู่ในวิสัยที่ธรรมชาติสามารถปรับสมดุลของตัวเองได้ เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนผ่าน โลกมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ในระยะเวลาไม่กี่สิบปีมานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทศวรรษที่ผ่านมา ที่มักเรียกกันว่า "ทศวรรษแห่งการพัฒนา" นั้น ได้ปรากฏชัดเจนว่า ได้เกิดมีปัญหารุนแรงด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นในบางส่วนของโลกและปัญหาดังกล่าวนี้อีกมีลักษณะคล้ายคลึงกันในทุกประเทศทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา เช่น ปัญหาด้านภาวะมลพิษที่เกี่ยวกับน้ำ ปัญหาการตื่นเงินของแหล่งน้ำ (วิชัย เทียนน้อย, 2542) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมสลายและหมดสิ้นไปอย่างรวดเร็ว เช่น น้ำมัน แร่ธาตุ ป่าไม้ พืช สัตว์ ทั้งที่เป็นอาหารและที่ควรจะอนุรักษ์ไว้เพื่อการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและชุมชนของมนุษย์ เช่น การวางผังเมืองและชุมชนไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดการแออัดใช้ทรัพยากรผิดประเภทและลักษณะ ตลอดจนปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมและปัญหาจากสิ่งของเหลือทิ้ง ได้แก่ ขยะมูลฝอย ปัญหาการขาดความร่วมมือของประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทุกปัญหาที่กล่าวมา ภาครัฐเองได้พยายามหาแนวทางแก้ไข เช่น การดำเนินการคุ้มครองทางกฎหมายในการจัดการระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้วยการอาศัยกฎหมายนี้โดยการประกาศพื้นที่ให้เป็นเขตหวงห้ามเพื่อมิให้ประชาชนเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์อื่นใด (วิชัย เทียนน้อย, 2542) ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ รวมถึงสถาบันทางศาสนา ได้พยายามประสานหาแนวทางช่วยเหลือกันเพื่อพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน มีลักษณะเป็นการพัฒนาที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่า องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552)

จากการที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และได้เข้าร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ พบว่า ยังมีประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ และผู้วิจัยจึงต้องการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยการบูรณาการแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) (อภิภา ปรัชญพทธี, 2554) ที่พยายามให้สังคมยอมรับข้อเท็จจริง ในความเป็นมนุษย์ที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และพุทธปรัชญา อันเป็นแนวคิดปรัชญา ทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ได้แก่ พุทธอภิปรัชญา (ชั้น 5) พุทธญาณวิทยา (ปัญญา 2) พุทธจริยศาสตร์ (พุทธจริยศาสตร์ 3 ระดับ) และพุทธจริยธรรม (พละธรรม 4) มาบูรณาการ ปรับแก้ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือก ของการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนอย่างสมดุล และยั่งยืน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ถือเป็นมูลเหตุแรงจูงใจที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเพื่อต้องการ ค้นหาคำตอบเกี่ยวกับการบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาในการพัฒนาลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา อันนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
2. เพื่อศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาว่าด้วยการพัฒนา
3. เพื่อบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาในการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้รวบรวม ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลเอกสาร ได้แบ่งตามแหล่งข้อมูล ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา หนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการพุทธปรัชญาและปรัชญาหลังนวยุคในการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลา

1.2 ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ บูรณาการพุทธปรัชญาและปรัชญาหลังนวยุคในการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

2. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้เกี่ยวกับพุทธปรัชญาการ พัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จากพระภิกษุ 5 รูป และฆราวาส 12 คน รวมจำนวน 17 รูป/คน

3. ขั้นตอนการประมวลผลและเรียบเรียง เป็นขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นการนำข้อมูลจากขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มาทำการวิเคราะห์ประมวลผล เรียบเรียง และสรุป เพื่อเขียนงานวิจัยให้ถูกต้องและตอบวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบต่อไป

4. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และนำเสนอผลการศึกษา

ผลการวิจัย

มโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พบว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตนั้น ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมและมีการพัฒนาไปพร้อมกันอย่างสมดุล โดยจากการสัมภาษณ์ พบว่า การพัฒนาอย่างบูรณาการในทุกมิติอย่างสอดคล้องจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ดังนั้น การพัฒนาต่อไปในอนาคตจำเป็นต้องมีการพัฒนาไปพร้อมกันในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านมนุษย์และสังคม มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ และมิติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล อันจะนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาว่าด้วยการพัฒนา พบว่า ปรัชญาหลังนวยุค ได้แก่ แนวคิดทางปรัชญาของมิเชล ฟูโกต์ เรื่อง เทคโนโลยีทางการตลาด ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ ได้แก่ เทคโนโลยีของความปรารถนา เทคโนโลยีของอัตลักษณ์ และเทคโนโลยีกำกับตนเอง และแนวคิดพุทธปรัชญาว่าด้วยการพัฒนา ได้แก่ พุทธอภิปรัชญา (ชั้น 5) พุทธญาณวิทยา (ปัญญา 2) พุทธจริยศาสตร์ (พุทธจริยศาสตร์ 3 ระดับ) และพุทธจริยธรรม (พละธรรม 4) ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงทัศนะที่สอดคล้องกันว่า ต่างก็เป็นแนวคิดเชิงปรัชญาที่สำคัญและสามารถนำมาบูรณาการใช้ในการพัฒนากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในมิติด้านมนุษย์และสังคม มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ และมิติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเป็นขอบเขตมิติของการศึกษาได้จริง

การบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาในการพัฒนากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พบว่า ปรัชญาหลังนวยุค เป็นการนำแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ โดยเน้นเรื่องเทคโนโลยีทางการตลาดที่ครอบคลุมเทคโนโลยีของความปรารถนา เทคโนโลยีของอัตลักษณ์ และเทคโนโลยีกำกับตนเองมาบูรณาการร่วมกับพุทธปรัชญา ได้แก่ พุทธอภิปรัชญา (ชั้น 5) ว่าด้วยการพัฒนากายและจิตใจของมนุษย์ให้เกิดความสมดุล พุทธญาณวิทยา ได้แก่ การใช้ปัญญาระดับโลกียะและระดับโลกุตตระ เป็นเครื่องมือการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลควบคู่กับการพัฒนากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อปรับแก้จุดอ่อนและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีอยู่ พุทธจริยศาสตร์ ได้แก่ การนำพุทธจริยศาสตร์ระดับพื้นฐาน คือ เบญจศีลเบญจธรรม พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง คือ กุศลกรรมบถ 10 และพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง คือ มรรคมีองค์ 8 มาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการพัฒนาให้เกิดการพัฒนาที่สมบูรณ์ในทุกมิติ ส่วนพุทธจริยธรรมนั้น ได้แก่ ปัญญาพละ วิริยพละ อดิวิชชพละ และสังคหพละ เพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาและเป็น

เครื่องมือในการปรับแก้จุดอ่อนและอุปสรรคของการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา กล่าวโดยสรุป จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลต่างได้แสดงความเห็นอย่างสอดคล้องกันว่า การบูรณาการพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาด้วยปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาดังกล่าว จะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสอดคล้องในมิติด้านมนุษย์และสังคม มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ และมิติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และจะนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง “การบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาในการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” มีผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. มโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จากการวิจัย พบว่า การพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนนั้น ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมและมีการพัฒนาในลักษณะเชิงบูรณาการอย่างสอดคล้องในทุกมิติ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านมนุษย์และสังคม มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ และมิติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล สอดคล้องกับการศึกษาของ เอกราช มะลิวรรณ เรื่อง “การพัฒนาทะเลสาบสงขลาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน: ศึกษาเฉพาะพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา” พบว่า กระบวนการพัฒนาทะเลสาบสงขลาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ 1) มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างสำนึกของประชาชนในการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) มิติด้านสังคม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนากลไกการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ใช้ขับเคลื่อนพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 3) มิติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตั้งแต่เกิดเพื่อที่จะให้มีจิตสำนึกในการหวงแหน รักษาทรัพยากรธรรมชาติ ควรมีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นว่าด้วยการศึกษาวิชาทะเลสาบสงขลา 4) มิติด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกัน สร้างอาชีพในลักษณะวิสาหกิจชุมชน เพื่อมุ่งการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน ในลักษณะเป็นอาชีพเสริม (เอกราช มะลิวรรณ, 2556) และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิเวศน์ พูนสุขเจริญ ที่ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาเมืองยั่งยืนในมิติพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาเมืองเชียงใหม่” พบว่า การพัฒนาเมือง ควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัฒนธรรม อันเป็นรากเหง้าตัวตนของเมือง การพัฒนาระบบขนส่งที่ไม่ใช้ เครื่องยนต์ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและบทบาทของประชาชนในการพัฒนาเมือง การบริหารจัดการเมืองที่มีธรรมาภิบาล และการพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีของตนเอง (นิเวศน์ พูนสุขเจริญ, 2561)

2. ปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาว่าด้วยการพัฒนา จากการวิจัย พบว่า แนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูกูเกต์ โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการตลาด และหลักพุทธปรัชญาว่าด้วยการพัฒนาที่นำไปสู่การบูรณาการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้แก่ พุทธ

อภิปรัชญา (ชั้น 5) พุทธญาณวิทยา (ปัญญา 2) พุทธจริยศาสตร์ (พุทธจริยศาสตร์ 3 ระดับ) และพุทธจริยธรรม (พละธรรม 4) มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ สิทธิโชค ปาณะศรี เรื่อง “การอ้างอัตลักษณ์ในสังคมพหุวัฒนธรรมมองผ่านแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของ มิเชล ฟูโกต์ : กรณีศึกษาภิกษุสยาม รัฐเกษตร์ ประเทศมาเลเซีย” พบว่า 1) การอ้างอัตลักษณ์ในสังคมพหุวัฒนธรรม ได้มีการอ้างอัตลักษณ์ด้านภาษา ด้านศาสนา ด้านวัฒนธรรม และด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีการสืบทอดมาอย่างยาวนานจากรุ่นสู่รุ่น 2) แนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูโกต์ ในฐานะเครื่องมือของการวิจัย ได้แก่ แนวคิดเรื่องตัวตน เทคโนโลยีทางการตลาด และเทคโนโลยีกำกับตนเอง 3) การนำแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูโกต์มาประยุกต์ใช้ในการอ้างอัตลักษณ์ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 3.1) ด้านภาษา 3.2) ด้านศาสนา 3.3) ด้านวัฒนธรรม และ 3.4) ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ (สิทธิโชค ปาณะศรี, 2558) และสอดคล้องกับการศึกษาของ เดชา บุญมาสุข เรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน” พบว่า คุณภาพชีวิต คือ ลักษณะความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลที่ประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานที่พอเพียงและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพของแต่ละบุคคลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ จากผลการศึกษา ใน 4 ด้าน คือ ด้านพุทธศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ ด้านศึกษาศาสตร์ และด้านสาธารณสุขศาสตร์ พบว่า สภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของคนไทยในภาพรวมสามารถสรุปได้ เป็น 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ปัญหาในการปรับทัศนคติและปลูกฝังจิตสำนึกที่รับผิดชอบ 2) ปัญหาในการสร้างโอกาสการมีรายได้ที่เพียงพอและชีวิตที่ดีขึ้น และ 3) ปัญหาในการดูแลสุขภาพกายและใจ หลักพุทธธรรมที่มีความเหมาะสมเพื่อนำมาแก้ไขและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย ในปัจจุบันมากที่สุด มี 3 หลักธรรม คือ 1) หลักโยนิโสมนสิการเพื่อใช้ปรับทัศนคติและส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกที่รับผิดชอบ 2) หลักไตรสิกขา เพื่อใช้บูรณาการร่วมกับการศึกษาในการสร้างโอกาสการมีรายได้ที่เพียงพอและชีวิตที่ดีขึ้น และ 3) หลักอิทธิบาท 4 เพื่อใช้บูรณาการร่วมกับการดูแลสุขภาพองค์รวมในการดูแลสุขภาพกายและใจให้สมบูรณ์แข็งแรง (เดชา บุญมาสุข, 2558)

3. การบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาในการพัฒนากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จากการวิจัย พบว่า การนำปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาเป็นเครื่องมือการบูรณาการพัฒนากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยใช้แนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของ มิเชล ฟูโกต์ เรื่องเทคโนโลยีการตลาดที่ครอบคลุมเทคโนโลยีของความปรารถนา เทคโนโลยีของอัตลักษณ์ และเทคโนโลยีกำกับตนร่วมกับการใช้พุทธปรัชญา ได้แก่ พุทธอภิปรัชญา (ชั้น 5) พุทธญาณวิทยา (ปัญญา 2) พุทธจริยศาสตร์ (มรรคมงคล 8) และพุทธจริยธรรม (พละธรรม 4) อันนำไปสู่การพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ พรศักดิ์ พรหมแก้ว และจรินทร์ เทพสงเคราะห์ เรื่อง “การจัดการความรู้บนฐานทุนสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” พบว่า กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีการใช้กระบวนการจัดการความรู้ที่ไม่แตกต่างกัน โดยมีขั้นตอน

หลัก ๆ ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหาที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับชื่อกลุ่มและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามประเด็นปัญหานั้น ซึ่งมีหลายรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มหรือคณะอื่นที่มาศึกษาดูงานของกลุ่มหรือกลุ่มไปศึกษาดูงานที่กลุ่มอื่น ๆ 3) การยกระดับความรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งเป็นการทำให้ “ความรู้ที่ฝังลึกในคน” กลายมาเป็น “ความรู้ที่เปิดเผย” ที่สามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติและพัฒนาชุมชน และ 4) การสืบสานต่อความรู้ เพื่อให้คนทั่วไปได้รับรู้อย่างกว้างขวางขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นต่อ ๆ ไปด้วย (พรศักดิ์ พรหมแก้ว และจรินทร์ เทพสงเคราะห์, 2555) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาโยธิน โยธโก (ปัดชาลี) ที่ศึกษาเรื่อง “การจัดการชั้น 5 เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนามนุษย์ในพระพุทธศาสนา” พบว่า การจัดการชั้น 5 กับชีวิตมนุษย์ในพระพุทธศาสนา เป็นหลักการปฏิบัติทั้งในระดับโลกิยะและระดับโลกุตระสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้ เพื่อเข้าถึงพระนิพพานอันเป็นบรมสุข (พระมหาโยธิน โยธโก (ปัดชาลี), 2561)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านทะเลสาบสงขลา จากการทำวิจัย เรื่อง การบูรณาการปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาในการพัฒนาหมู่บ้านทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีโมเดล คือ IPL Model : L+BVW -->PL โดยมีคำอธิบาย ดังนี้

IPL Model มาจากคำว่า Improving the Quality of life for Peaceful Living คือ รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เป็นแนวคิดที่เกิดจากการนำปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาบูรณาการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จึงได้การบูรณาการใน 2 ส่วน คือ ภูมิทัศน์ และชีวิตทัศน์ คือ L + BVW --> PL

L = Landscape (ภูมิทัศน์) หมายถึง การสร้างบรรยากาศของพื้นที่ในการพัฒนา ได้แก่ พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ให้เกิดความพร้อมในการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ประกอบด้วยมิติด้านมนุษย์และสังคม มิติด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ และมิติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

B = Bio-View (ชีวิตทัศน์) หมายถึง การได้เห็นสภาพความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตของแต่ละสถานที่ และวิถีการดำรงชีวิตของแต่ละชุมชนในแต่ละท้องถิ่น ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ คือ

V = Vision (วิสัยทัศน์) หมายถึง การมีวิสัยทัศน์ของการจัดการการพัฒนาหมู่บ้านทะเลสาบสงขลาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการบริหารจัดการการพัฒนาในทุกมิติ

W = World View (โลกทัศน์) หมายถึง การได้เปิดหู เปิดตา เปิดโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองและสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเหมาะแก่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรม

PL = Peaceful Living (การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ) คือ การอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบูรณาการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เริ่มต้นจากการจัดการด้านภูมิทัศน์ คือ พื้นที่ที่ต้องการพัฒนา และชีวทัศน์ คือ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนให้เกิดความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนา จากนั้นนำปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาเป็นเครื่องมือผสมผสานในการบูรณาการร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ นอกจากนั้นการนำเอาปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาผสมผสานในการบูรณาการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ให้เกิดคุณค่าและมูลค่าที่มากขึ้น พร้อมทั้งนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน ซึ่งจะเป็ต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2559). วิกฤติทะเลสาบสงขลาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. ใน รายงานคณะกรรมการสามัญ. กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- เชิดชัย อ่องสกุล และคำนวน นวลสนอง. (2559). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันทักษิณคดีศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เดชา บุญมาสุข. (2558). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิเวศน์ พูนสุขเจริญ. (2561). แนวทางการพัฒนาเมืองยั่งยืนในมิติพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาเมืองเชียงใหม่. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสนดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรัชญา ธัญญาดี. (2547). บทบาทสื่อมวลชนท้องถิ่นกับโครงการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สื่อมวลชนสัญจรลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 2547. กรุงเทพมหานคร: คณะทำงานประชาสัมพันธ์ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.

- พรศักดิ์ พรหมแก้ว และจรินทร์ เทพสงเคราะห์. (2555). การจัดการความรู้บนฐานทุนสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). การพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมิก.
- พระมหาโยธิน โยธโก (ปัดชาสี). (2561). การจัดการขั้น 5 เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนามนุษย์ในพระพุทธศาสนา. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย เทียนน้อย. (2542). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: อักษรวัฒนา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิทธิโชค ปาณะศรี. (2558). การอ้างอัตลักษณ์ในสังคมพหุวัฒนธรรมผ่านแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของมิเชล ฟูโกต์: กรณีศึกษาภิกษุสยาม รัฐเกดะห์ ประเทศมาเลเซีย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- อภิภา ปรัชญพุทธิ. (2554). หลังสมัยใหม่นิยมและการอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อินทภาษ.
- เอกราช มะลิวรรณ. (2556). การพัฒนาทะเลสาบสงขลาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน: ศึกษาเฉพาะพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.